

Pionieren met geschiedenis

De sluiting van de oudste tuinbouwschool van Nederland in Frederiksoord (1884-2005) was een schok voor de regio. In 2023 kocht vereniging De Proef het terrein. Kim van den Belt, Heilien Tonckens en Minne Wiersma van de Maatschappij van Weldadigheid vertellen enthousiast over de initiatieven, de verbondenheid met de omgeving, de toekomst en waarom het terrein opnieuw een centrale plaats kan innemen in de lokale gemeenschap.

Jaap Terpstra

Het was een schok voor velen in Frederiksoord (Drenthe) en de verre omgeving toen in 2005 de oudste tuinbouwschool van Nederland definitief sloot. Deze school, opgericht in 1884 door de Maatschappij van Weldadigheid, droeg de naam Gerard Adriaan van Swieten Tuinbouwschool. De sluiting had grote gevolgen: werkgelegenheid verdween, winkels sloten hun deuren, en jongeren trokken weg. Kortom, een onzekere periode brak aan.

De schoolgebouwen en de 8 hectare grote schooltuin raakten in verval, tot grote verontwaardiging en verdriet van de oud-docenten en oud-leerlingen, ook wel 'Tuinhazen' genoemd. Velen voelden en voel zich verbonden met 'hun' unieke school. Deze

Tuin vrijwilligers
Foto: Kim van den Belt

situatie duurde tot 2023 toen de opstallen werden aangekocht door vereniging De Proef.

Weer thuiskomen

Het is een apart gevoel voor een oud-student om na een lange tijd weer rond te lopen op het terrein van de voormalige Tuinbouwschool. Aan de ene kant tranen vanwege de jarenlange verwaarlozing, maar aan de andere kant ook blijheid dat er nu echt wat gaat gebeuren. Een Tuinhaas is praktisch en wil direct aan de slag. Velen beschrijven het gevoel als 'weer thuiskomen'. Elke zaterdag wordt er nu in de Schooltuin weer gewerkt met veel enthousiasme door Tuinhazen en andere vrijwilligers, zowel uit de buurt als veraf, die een bijdrage willen leveren. En het aantal vrijwilligers groeit! Ook oud-docenten hebben hun steentje bijgedragen, zoals bij het herstel van de hoogstam perenleiding en het via gps in kaart brengen van de ruim 530 soorten bomen in de tuin. Kim en Heilien verwelkomen mij bij de ingang van de schooltuin. Ik ben met de fiets gekomen vanuit Steenwijk, een route die vele Tuinhazen in het verleden ook hebben afgelegd. Er is drukte in de tuin, er wordt hard gewerkt, maar gelukkig is er tijd voor een praatje met een paar Tuinhazen, die vol vuur en passie vertellen over hun geliefde tuin die weer wordt opgeknapt en hersteld. Heilien is de coördinator voor de tuinvrijwilligers en moet al snel weer aan de slag. Ik krijg een rondleiding van Kim.

De Proef

Kim: "We zijn er blij mee dat we als vereniging De Proef dit hebben kunnen realiseren. Het was heel spannend, maar vanaf het begin hadden we goede contacten met de Maatschappij van Weldadigheid, die vertrouwen had en heeft in onze plannen en in onze missie, die trouwens ook passen bij de Maatschappij: Het bevorderen van ecologisch beheer, nieuwe voedsel-

praktijken, tuinbouw, het bieden van hands-on onderwijs en het bevorderen van gemeenschapsbetrokkenheid door middel van kunst en cultuur. Gemeenschapszin is een belangrijke waarde voor ons, en daarom streven we ernaar onze activiteiten toegankelijk en aantrekkelijk te maken voor iedereen. Het is een sociaalecologisch experiment, het schoolgebouw is de schil waar je altijd terecht kan, de tuin is het die het omarmt.

De schooltuin hebben we in erfpacht van de Maatschappij voor de komende veertig jaar met stilzwijgende verlenging. De Proef is een vereniging, de bedoeling is dat iedereen lid kan worden. We hebben straks wel verschillende soorten lidmaatschappen, daar zijn we op dit moment mee bezig om dat uit te zoeken, omdat bijvoorbeeld Tuinhazen andere interesses hebben dan buurtbewoners.

Het is zo mooi dat we stap voor stap groeien en onszelf verder ontwikkelen. Je ziet hier de vrijwilligers en ook vele belangstellenden die vaak eventjes langskomen om te zien hoe het gaat. We willen plek bieden voor de omwonenden en lokale (duurzame) ondernemers, zoals iemand die biodynamisch zuurdesembrood bakt en iemand die chocoladeproducten maakt. Vele buurtbewoners bestellen brood en/of chocolade en halen deze op zaterdag hier op. Het is dan ook mogelijk een donatie te geven voor een duurzaam of ecologisch project, dichtbij of veraf. We zetten ook stappen om samen te werken met het Driespan en het restaurant Posten dat in het voormalige postkantoor is gevestigd, door groenten te telen die zij gaan gebruiken. Lokaal en duurzaam!

Verder hebben we vanaf het begin goede contacten met zowel de gemeente als de provincie. Ze komen regelmatig langs en helpen ons waar ze kunnen. Er zijn hier zes residentieplekken voor jongeren die overal

Geworteld in vruchtbare aarde

Schooltuin in Frederiksoord
Foto: Kim van den Belt

ter wereld vandaan komen. Hierin werken we samen met het consortium Wageningen Universiteit, TU Eindhoven, Universiteit Utrecht en 4F.STUDIO. Ze kunnen maximaal drie maanden een intern project doen vanuit een sociale of ecologische context, dat kunnen onderzoekers zijn, kunstenaars of ontwerpers. Het is de bedoeling dat vanaf februari 2025 twee jongeren van het European Solidarity Corps hier tijdelijk gaan verblijven. Verder streven we ernaar om de scholen hier in de omgeving uit te nodigen om hier hun educatieve en praktische onderdelen uit te voeren. Je moet ervoor zorgen dat al deze partijen betrokken blijven."

Relatie met de Maatschappij van Weldadigheid

Ook Minne Wiersma, directeur-bestuurder van de Maatschappij van Weldadigheid, is blij met de ontwikkelingen. Er is al een lange band tussen de Maatschappij en het terrein van de voormalige Tuinbouwschool. Na een onderbreking van een aantal jaren is die band hersteld. Minne: "We hebben bij de start goede afspraken gemaakt met De Proef en hebben er veel vertrouwen in. Ik zie een mooie

ontwikkeling en daar werken we graag aan mee. We onderhouden intensieve contacten met het bestuur van vereniging De Proef. Daar waar mogelijk, stimuleren wij hun plannen op meerdere fronten.

De Maatschappij werd in 1818 opgericht en heeft een rijke geschiedenis. We zijn nauw verbonden met de omgeving. Hoewel we een private organisatie zijn, worden we door velen ervaren als 'maatschappelijk bezit'. Onze ambitie is om het materiële UNESCO Werelderfgoed van Johannes van den Bosch binnen het gebied van de vrije (proef) koloniën optimaal te beheren en voortdurend verder te ontwikkelen. Hierbij is er altijd een verwijzing naar het verleden: De grondslag van de verzorgingsstaat. Een aantal nazaten van Johannes van den Bosch zijn overigens nog steeds betrokken bij de Maatschappij.

Wij besteden veel tijd aan participatie van de omgeving. Sinds we te maken hebben met UNESCO, hebben we 3 tot 4 keer per jaar een stakeholders-overleg met vertegenwoordigers van de dorpsverenigingen, agrarische belangen, ondernemersverenigingen en andere organisaties in het koloniegebied. Daarnaast zijn er diverse andere vormen van overleg. We zijn een kleine en laagdrempelige organisatie. We staan met veel mensen uit de nabije omgeving in nauwe verbinding. Een groot aantal daarvan zijn onze 'ogen en oren'. Als deze bewoners iets opvalt, dan wordt direct contact met ons opgenomen. En dat is zo fijn!

Tot slot wil ik onze vrijwilligers noemen. Wij hebben een groot aantal vrijwilligers, die bijvoorbeeld in 'het groen' werken. Zonder deze vrijwilligers hadden wij nooit dat kunnen doen wat wij nu realiseren! Overigens verwennen wij onze vrijwilligers af en toe ook wel een beetje. Dat verdienen ze!"

Amerika kiest opnieuw voor Trump – wat betekent dit voor de wereld?

Amerika heeft gekozen, en het resultaat is allesbehalve verrassend: Donald Trump keert terug naar het Witte Huis. Voor velen voelt het als een déjà vu, een terugkeer naar een tijdperk dat de wereld schokte. Met het verlies van Kamala Harris, die als eerste vrouwelijke vicepresident historie schreef, ontstaat er een nieuwe realiteit. Wat betekent dit voor ons, voor de wereld, en vooral voor Europa?

Trump's herverkiezing laat zien dat de Amerikaanse samenleving diep verdeeld is. Voor veel Amerikanen belichaamt Trump onafhankelijkheid en een trots Amerika. Voor anderen staat hij juist symbool voor polarisatie en wantrouwen. Eén ding is zeker: de Trump van nu komt met meer ervaring, een sterker mandaat en de ambitie om zijn visie krachtiger door te voeren. In Europa, waar we met een mengeling van fascinatie en bezorgdheid naar de Amerikaanse politiek kijken, zullen we ons opnieuw moeten positioneren. Trumps 'America First'-beleid en zijn drang om internationale samenwerkingen te herzien betekenen dat we als continent niet zomaar op Amerika's steun kunnen rekenen, of het nu gaat om klimaatbeleid, NAVO-verplichtingen of handelsverdragen. Voor een sterke Europese samenwerking is dit de ultieme test: zijn we bereid om zelfstandig onze koers te bepalen?

De overwinning van Trump en de nederlaag van Harris onderstrepen de kwetsbaarheid van progressieve agenda's in een politiek klimaat dat snel kan omslaan. Terwijl Europa zich vooruitbeweegt met klimaatinitiatieven, sociaal beleid en multilaterale samenwerking, kiest Amerika opnieuw voor een conservatievere koers waarin nationale belangen voorrang krijgen boven wereldwijde uitdagingen. Landen die vertrouwden op een Amerika dat progressieve waarden omarmde, staan nu voor een harde wake-up call.

Toch biedt deze situatie een leermoment. Het verlies van Harris, symbool voor een inclusiever en diverser Amerika, onderstreept hoe fragiel vooruitgang kan zijn. Maar het benadrukt ook hoe sterk waarden moeten zijn om overeind te blijven te midden van politieke veranderingen.

Voor ons, Europa, en de rest van de wereld is het nu van belang om niet af te wachten, maar proactief te handelen. Met Trump terug aan het roer, zullen we vier jaar tegemoet zien waarin internationale samenwerking geen vanzelfsprekendheid is. De keuzes die Europa nu maakt, kunnen niet langer afhankelijk zijn van Amerikaanse politieke grillen. We moeten onze verantwoordelijkheid nemen voor onze rol op het wereldtoneel en onze waarden versterken, niet alleen voor onszelf maar ook voor toekomstige generaties. Amerika heeft opnieuw gekozen voor Trump – en het is aan ons om onze lessen uit deze keuze te trekken. Terwijl de Verenigde Staten hun weg zoeken in een verdeeld land, moeten wij onze eigen koers bepalen en een sterk, zelfstandig Europa bouwen dat klaar is voor de uitdagingen van morgen.

Esmah Lahlah, Kamerlid GroenLinks-PvdA, Portefeuille Justitie, Veiligheid en Rechtsbescherming.

